

Bidden voor de doden

*Laat het eeuwig licht hun verlichten, Heer,
met uw heiligen in eeuwigheid, want U bent barmhartig.
Schenk hun eeuwigdurende rust, Heer,
en laat het eeuwig licht hen verlichten, want U bent barmhartig.*

Zo luidt de Nederlandse vertaling van een bekend Latijns lied – *Lux Aeterna*, dat ‘eeuwig licht’ betekent – uit een rooms-katholieke requiemmis. *Requiem* betekent ‘rust’. Zo’n mis is een eredienst die wordt gehouden rond een overlijden.

In andere diensten en bij andere gelegenheden klinkt soms de litanie van alle heiligen. Dat is een gebed met als steeds terugkerend refrein: ‘*ora(te) pro nobis*’: bid voor ons. In dit gebed worden de (gestorven) heiligen aangeroepen met het verzoek om voorbede te doen voor de gelovigen die leven op aarde. De heiligen zijn achtereenvolgens: de engelen, de aartsvaders en de profeten, de apostelen en evangelisten, de martelaars en de kerkvaders, de heilige maagden en de stichters van religieuze orden. De litanie begint en eindigt met gebeden die direct gericht zijn tot God: lofzang en gebeden om bijstand en vergeving.

Dubbel gevoel

Ik ben denk ik niet de enige gereformeerde gelovige met een dubbel gevoel bij het luisteren naar dergelijke liederen en gebeden waarin de doden uitdrukkelijk genoemd worden. Wanneer ik luister naar een goed uitgevoerde litanie krijg ik kippenvel en verschillende requiems vind ik prachtig! Maar ik merk ook reserves. Ik ben niet gewend om te bidden voor de doden. Veruit de meeste gebeden rond situaties van overlijden geven blijk van grote voorzichtigheid in het noemen van de naam van de overledene. Wij danken voor het leven van de overledene. Wij zijn soms opgelucht over de bevrijding van de pijn door het intreden van de dood en wij bidden met en voor de nabestaanden. Een gebed om kracht en troost nu zij hun dierbare moeten loslaten.

Troost

Die troost is er. Ik weet dat wie in geloof overlijdt in goede handen is. En ik verwacht samen met wie mij zijn voorgegaan een nieuwe wereld zonder verdriet, pijn of dood. De doden verdwenen niet in het niets, maar zij gingen mij voor. Paulus schrijft daarover in zijn brief aan de Thessalonicenzen bemoedigende woorden: ‘(...) wij, die in leven blijven tot de komst van de Heer, zullen de doden in geen geval voorgaan. Wanneer het signaal gegeven wordt, de aartsengel zijn stem verheft en de bazuin van God weerklinkt, zal de Heer zelf uit de hemel neerdalen. Dan zullen eerst de doden die Christus toebehoren opstaan, en daarna zullen wij, die nog in leven zijn, samen met hen op de wolken worden weggevoerd en gaan we in de lucht de Heer tegemoet.’ Paulus gebruikt hier het beeld van de triomftocht van een veldheer die glorieus wordt binnengehaald na zijn overwinning(en). De inwoners stromen de stad uit om hun kampioen binnen te halen. Zo gaan de doden ons voor, Jezus tegemoet.

Reserves

Waar komt onze reserve om te bidden voor de doden dan vandaan? Om te beginnen, wij leven hier op aarde, de overledenen zijn bij God in de hemel. Wij kunnen daar niet bij. Wij moeten hen wel loslaten nu zij zich in die andere dimensie bevinden; tot dat deel van de werkelijkheid hebben wij, de levenden op aarde, geen toegang. Het niet respecteren van de grens tussen leven en dood wordt bovendien in de Bijbel streng verboden (bijv. in Lev. 19, Deut. 18).

Ik ervaar ook een reserve bij de gedachte dat ik met mijn gebeden nog iets zou kunnen veranderen in de situatie van overleden mensen. Ik kan het tekort uit de levens van anderen niet aanvullen met mijn verdiensten. Die gedachte is in strijd met de leer van de volkomen rechtvaardiging door het offer van Christus: wie in verbondenheid met de HEER sterft mag rusten in vrede.

Eeuwig leven

Maar betekent dit dat we niet kunnen bidden voor de doden? Hoe zit het dan met de verbondenheid, juist door het geloof in Jezus Christus, met alle heiligen, daarboven én hier beneden? Wij belijden: Jezus heeft de dood overwonnen. Er is continuïteit van leven, door de dood heen. De dood is, voor wie verbonden is met Jezus, geen harde grens meer. Daarom kan Paulus ook schrijven: 'Dus of we nu leven of sterven, we zijn altijd van de Heer' (Rom. 14:8).

Niemand vindt het vreemd als in een gereformeerde preek wordt gezegd dat het eeuwige leven nú begint en door de dood heen wordt voortgezet. Dat belijden wij ook in de catechismus, zondag 22, over het begin van de eeuwige vreugde die wij hier al proeven (antwoord 55). En antwoord 57 leert ons ook dat er continuïteit is in persoon tussen nu en straks. De gereformeerde leer belijdt op grond van passages uit de Bijbel dat de gestorven heiligen in afwachting zijn van het komende oordeel en de heerlijkheid daarna, terwijl zij tegelijkertijd intens betrokken zijn bij wat er op aarde gebeurt (Op. 6:11). En we verwachten elkaar weer terug te zien bij de Heer (1 Tess. 4:17).

Genade

Ik vraag mij af: zou er op basis van de band met Christus geen ruimte zijn voor het vragen van voorbeden aan elkaar, zoals wij dat ook aan elkaar kunnen vragen hier op aarde? Ook dat is geen kwestie van verdienstelijkheid die in mindering komt op het werk van Christus, maar eerder andersom: een erkenning ervan. Bidden voor de doden wordt dan het onder woorden brengen van de band die je nog hebt en het uit liefde vragen om Gods zorg voor de overledenen. En andersom: de gestorven gelovigen vragen om voorbede te doen voor de gelovigen op aarde. De litanie van alle heiligen met rechtstreekse gebeden aan de drie-enige God: verlos ons, bescherm ons, vergeef ons, heilig ons. Voorbeden vragen aan elkaar is geen uitruil van (eigen) goede werken, maar een gebed dat zijn pleitgrond vindt in de verdiensten van Christus. Een gebed in Jezus' naam dus.

Wellicht is er dus meer ruimte dan we tot nu toe gewend zijn om te bidden met en voor elkaar. Wij die leven op aarde voor en met de gestorven gelovigen in de hemel. En zij met en voor ons. Samen bidden, op grond van het levensreddende werk van Jezus Christus, om de volkomen vervulling van al Gods beloften. Zij voor ons om bijstand, bescherming en toewijding in de dienst aan God op aarde. En wij voor hen:

*Laat het eeuwig licht hun verlichten, Heer,
met uw heiligen in eeuwigheid, want U bent barmhartig.
Schenk hun eeuwigdurende rust, Heer,
en laat het eeuwig licht hen verlichten, want U bent barmhartig.*